

We Lwowie, dnia 23. czerwca 1908.

Alleg. 26

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany ustawy kraj. z 1. grudnia 1889 Nr. 71. Dz. u. kr. względnie z 22. czerwca 1899 Nr. 81. Dz. u. kr. o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. marca 1907 powziętą równocześnie z uchwaleniem podwyższenia płac nauczycieli szkół ludowych polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał możliwość zmiany ustawy krajowej z 1. grudnia 1889 Nr. 71. Dz. u. kr. o wynagrodzeniu za nauczanie religii w następujących kierunkach:

a) co do wynagrodzenia nauczycieli religii za godziny nadobowiązkowe (§. 1. ustawy).

b) co do przyznawania duszpasterzom wynagrodzenia za naukę religii przekraczającą 7 godzin tygodniowo (§. 5).

c) co do podwyższenia wynagrodzenia za tę naukę (§. 6).

d) co do lepszego uregulowania wynagrodzenia kosztów podróży i podwód (§. 8).

i aby wynik tego badania oraz wnioski swoje ze ściśłem wykazaniem efektu finansowego Sejmowi na najbliższej sesyi przedłożył.

Stosownie do tego polecenia Wydział krajowy na podstawie opinii Rady szkolnej krajowej wyrażonej w pismach z 31. stycznia 1907 l. 3.324 i z 11. grudnia 1907 l. 58.063 przystąpił do rozpatrzenia sprawy zmiany ustawy z 1. grudnia 1889 Nr. 71 Dz. u. kr. a względnie ustawy z 22. czerwca 1899 Nr. 81 Dz. u. kr. o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych, zwracając szczególną

uwagę na cztery kwestye w uchwale sejmowej wskazane. Wynikiem tego badania są wnioski Wydziału krajowego sformułowane w załączonym **Alegat 1.** nym $\%.$ projekcie ustawy, na których uzasadnienie Wydział krajowy przytacza, co następuje:

Nauka religii w publicznych szkołach ludowych udzielaną bywa albo przez osobnych nauczycieli religii ze stałą płacą albo przez duszpasterzy względnie nauczycieli religii za remuneracją albo wreszcie przez nauczycieli przedmiotów świeckich na podstawie misyi udzielonej przez władzę duchowną. W szkołach, przy których ustanowieni są osobni nauczyciele religii, nauka tego przedmiotu jest wprawdzie dostatecznie zabezpieczoną, liczba jednak tych nauczycieli jest w stosunku do ogólnej ilości szkół bardzo nieznaczna (około 400 posad w całym kraju), ponieważ ustawa dozwala tworzenia posad takich nauczycieli jedynie w szkołach wyższej kategorii od 4-klasowych począwszy i pod pewnymi w ustawie bliżej określonymi warunkami. Skutkiem tego posady osobnych nauczycieli religii istnieją z reguły tylko we większych miejscowościach, gdzie znajduje się bądź szkoła wydziałowa bądź też dwie lub więcej szkół pospolitych, — a w dodatku prawie połowa tych posad jest z powodu braku kandydatów nieobsadzona. Przyczyny tego szukać należy przedewszystkiem w ogólnym braku duchownych, — upatrywano ją po części także w niedostatecznej dotacyi posad, co spowodowało Wysoki Sejm do uchwalenia na posiedzeniu z 7. listopada 1904 rezolucyi wzywającej Wydział krajowy, aby zbadał sprawę podwyższenia płac samoistnych katechetów. Od tego czasu nastąpiło wprawdzie na podstawie ustawy z 25. maja 1907 Nr. 49 Dz. u. kr. znaczne podwyższenie płac nauczycielskich, z którego korzystają także osobni nauczyciele religii, jednakże płace te zdaniem Rady szkolnej krajowej opartem na opinii władz duchownych jeszcze nie są dostateczne, nie odpowiadają bowiem ani wyższym studjom przygotowawczym ani stanowiowi społecznemu katechetów i nie mogą zachęcić duchowieństwa do ubiegania się o te posady.

W szkołach, gdzie nie ma systemizowanej posady osobnego katechety a więc w całej masie szkół ludowych na wsi i pomniejszych miastach i miasteczkach, obowiązek bezpłatnego udzielania nauki religii ciąży z mocy ustaw państwowych i opartej na nich ustawy krajowej z 1. grudnia 1889 Nr. 71 Dz. u. kr. na duchowieństwie parafialnem z tytułu duszpasterstwa.

Jedynie za naukę udzielaną w wyższych klasach szkół ludowych począwszy od czwartej i w szkołach wydziałowych należy się duszpasterzom remuneracja w ustawie oznaczona pod warunkiem jednak jeżeli w trzech niższych klasach uczyli religii bezpłatnie. Ten obowiązek bezpłatnego udzielania nauki religii uważa duchowieństwo parafialne za bardzo uciążliwy zwłaszcza tam, gdzie do parafii wcielonych jest kilka albo nawet kilkanaście gmin posiadających szkoły, do których duszpasterz dojeżdżać musi. Tem uciążliwszym zaś jest ten obowiązek, że sprawa dostarczania katechetom podwódt a względnie wynagrodzenia kosztów podróży nie jest w obowiązującej ustawie należycie uregulowaną i naraża duchowieństwo parafialne pełniące funkcyje katechetów na rozmaite niedogodności i przykrości.

W tem, co powyżej powiedziano, streszczają się głównie powody, dla których nauka religii w wielu szkołach ludowych nie odbywa się tak regularnie i systematycznie, jakby tego ze względu na ważność przedmiotu życzyć sobie należało. Dążąc do zmiany obecnego niepomyślnego stanu rzeczy, należy usunąć przyczyny, które go spowodowały. Głównym powodem braku kandydatów na posady katechetów jest ogólny brak duchowieństwa, który ani tak łatwo ani tak prędko usunąć się nie da. Można wszelako zwiększyć liczbę kandydatów na katechetów, zapewniając im korzystniejsze warunki awansu ze względu na wyższe

studya przygotowawcze i stanowisko społeczne. Duchowieństwo parafialne zanádo obciążone bezpłatną nauką religii z tytułu duszpasterstwa należałoby zachęcić do gorliwego spełniania obowiązków stosownem ograniczeniem godzin bezpłatnej nauki i wyznaczeniem odpowiedniej remuneracyi za dalsze godziny nauki. Wreszcie ułatwić należy o ile możliwości katechetom dojazd do szkół położonych poza obrębem ich siedziby. W tych kierunkach Wydział krajowy idąc za wskazówkami zawartymi w uchwale Wysokiego Sejmu i za wnioskami Rady szkolnej krajowej, które jednak uległy pewnym modyfikacyom, proponuje zmiany obowiązującej ustawy zawarte w załączonym pod \cdot /, projekcie.

Po tych ogólnych uwagach przystępuje Wydział krajowy do szczegółowego umotywowania załączonego projektu ustawy.

Do §. 1.

W §. 1. ustawy z 22. czerwca 1899 Nr. 81 Dz. u. kr. traktującym o osobnych nauczycielach religii ze stałą płacą, oznaczony jest w ustępie 2. wymiar tygodniowego zajęcia stałego katechety na 24 godzin, w razie zaś jeżeli udziela nauki dobrowolnie w większej ilości godzin przyznaje mu ustawa dodatkowe wynagrodzenie od każdej nadliczbowej godziny, nie podając jednak wyraźnie wysokości tego wynagrodzenia. Wobec tego zastosowują władze szkolne w przypadkach takich analogicznie postanowienie Art. 18. ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, przyznając nauczycielom religii wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe w wysokości takiej samej jak nauczycielom świeckich przedmiotów t. j. $\frac{1}{2}\%$ miesięcznej płacy. Za tak małe wynagrodzenie nie stojące w żadnym stosunku do wykonywanej pracy nauczyciele religii nie chcą obejmować nadliczbowych godzin a ponieważ zmusić ich do tego nie można, nadwyżka godzin ponad tygodniowe maximum 24 pozostaje niezabezpieczoną.

Celem uchylenia tego stanu rzeczy, który niekorzystnie oddziaływa na prawidłowy tok nauki i może pociągnąć za sobą szkodliwe następstwa dla młodzieży, proponuje Rada szkolna krajowa, aby stałych katechetów zachęcić do obejmowania godzin nauki nadobowiązkowej wyznaczeniem im wynagrodzenia za każdą godzinę tygodniową w takiej wysokości, jaką Rada szkolna krajowa proponuje równocześnie dla duszpasterzy tj. po 40 K w II, III i IV. klasie płac zaś po 50 K w klasie I.

Wydział krajowy podzielając zdanie Rady szkolnej krajowej co do potrzeby wyraźnego oznaczenia w §. 1. wysokości wynagrodzenia za godziny nadobowiązkowe, sądzi jednakże, że oznaczenie wynagrodzenia w wysokości należnej duszpasterzom byłoby w tym przypadku mniej właściwem, chodzi tu bowiem o dodatek do stałej płacy a nie o osobną remuneracyę, jaką duszpasterze za udzielanie nauki religii zamiast stałej płacy pobierają.

Natomiast słusznem i właściwem wydaje się Wydziałowi krajowemu, aby katechetom przyznawano to dodatkowe wynagrodzenie w takiej wysokości, w jakiej Art. 18. ustawy z dnia 25. maja 1907 Nr. 49. Dz. u. kr. przyznaje to wynagrodzenie nauczycielom świeckim za każdą godzinę nauki religii ponad obowiązkowe 30 godzin w tygodniu tj. w wysokości 1% płacy miesięcznej.

Nowy wydatek tem spowodowany wynosić będzie według obliczenia Rady szkolnej krajowej zawartego w alegacie 2° . rocznie 70.203 K.

Alegat 2. Do §. 4

Według §. 4. obowiązującej ustawy należą się nauczycielowi religii osobno ustanowionemu pobory służące nauczycielom tej szkoły, przy której jest ustanowiony, z tą różnicą jednak, że nauczycielom religii posiadającym wykształcenie uniwersyteckie i kwalifikacyę do udzielania nauki religii w szkołach wydziałowych, przyznawaną będzie płaca w kwocie co najmniej 600 zł. czyli 1.200 K rocznie.

To ostatnie postanowienie straciło praktyczne znaczenie po wejściu w życie ustawy d. 25. maja 1907. Nr. 49. Dz. u. kr. podwyższającej znacznie skalę płac nauczycielskich. W miejsce tego postanowie-

nia proponuje Wydział krajowy, aby nauczyciel religii ze stanu duchownego posiadający ukończone studia teologiczne na uniwersytecie względnie w teologicznym zakładzie naukowym tudzież nauczyciel religii nie należący do stanu duchownego a posiadający stopień akademicki, otrzymywał od razu przy stałej nominacji najwyższy stopień płacy w danej klasie plac.

W ten sposób wyższe studia przygotowawcze i wyższy stopień wykształcenia byłyby przy wymiarze plac uwzględnione bez naruszenia zasady, że płaca stałego nauczyciela religii jest równą płacy innych nauczycieli. Wydział krajowy nie sądzi, iżby było wskazaniem w tym kierunku posunąć się dalej i stworzyć stałą różnicę w poborach nauczycieli religii a nauczycieli świeckich, przyznając pierwszym, jak to Rada szkolna krajowa proponuje nadto jeszcze także wyższe dodatki na mieszkania i wyższe dodatki pięcioletnie. Nie byłoby to, zdaniem Wydziału krajowego, usprawiedliwionem ani względami na stosunki materialne — te bowiem u nauczycieli świeckich, zwłaszcza mających rodzinę nie są z pewnością lepsze niż u katechetów, ani wyższym wymiarem pracy, mogłoby zaś wywołać u nauczycielstwa świeckiego nie mile wrażenie, że praca jego jest niżej cenioną od pracy nauczycieli religii.

Nadzieja zaś, że zapomocą tego środka udałoby się może łatwiej zapełnić luki w szeregach stałych nauczycieli religii, okazałaby się prawdopodobnie złudną, bo korzyści materialne wynikające z proponowanego przez Radę szkolną krajową podwyższenia dodatków na mieszkanie o 100 K w każdej klasie plac a dodatków 5-letnich o 50 K na każdym stopniu wymiaru, byłyby tak w stosunku do płacy głównej jak i w ogóle zbyt nieznaczne, aby mogły zachęcić duchownych do ubiegania się o posady katechetów.

Do §. 5.

Ważne i zasadnicze zmiany wprowadza do ustawy §. 5. projektu.

Obowiązujące obecnie postanowienia o wynagrodzeniach za udzielanie nauki religii dopuszczają po myśli §. 5. ustawy z 1. grudnia 1889. Dz. u. kr. Nr. 71. ustanowienie nauczyciela religii za remuneracją w szkołach ludowych poczynwszy od 4-klasowej i w szkołach wydzielowych, które nie posiadają własnych stałych katechetów, lecz nakładają na takiego nauczyciela obowiązek, aby udzielał nauki w trzech niższych klasach bezpłatnie, gdyż tylko w takim razie przyznają mu po myśli §. 6. ustawy z 22. czerwca 1899. Nr. 81. Dz. u. kr. remunerację w kwocie 50 K rocznie za każdą godzinę tygodniowo poczynwszy od 4. klasy.

Z postanowień tych wynika, że obecnie duchowieństwo parafialne udzielające nauki religii, jedynie w miastach i większych miejscowościach posiadających szkoły ludowe wyższej kategorii ma możliwość uzyskania pewnego za to wynagrodzenia, duchowieństwo zaś parafialne udzielające tej nauki w szkołach 1, 2 i 3-klasowych po małych miasteczkach i wsiach, nie ma tej możliwości i musi nauki religii udzielać zupełnie bezpłatnie bez względu na ilość szkół i liczbę godzin tej nauki w tygodniu. Ten obowiązek bezpłatnego udzielania nauki religii ciąży wprawdzie na duchowieństwie parafialnem na mocy zasadniczego postanowienia ustawy państwowej z 20. czerwca 1872. Nr. 86. Dz. u. p., ustawodawca mógł tu mieć jednak na myśli niewątpliwie przypadki, w których w obrębie jednej parafii znajdują się jedna lub dwie szkoły. Takie stosunki istnieją jednak w kraju naszym tylko w nielicznych parafiach, zwykle zaś kler parafialny ma do obsłużenia kilka a nawet kilkanaście szkół znajdujących się w obrębie jednej parafii. Jest to więc ciężki obowiązek, tem uciążliwszy, że zupełnie bezpłatny i trudno się dziwić, że duchowieństwo parafialne spełnia go niechętnie a niekiedy nawet z wielkiem uszczerbkiem dla religijno-moralnego wychowania młodzieży szkolnej, wcale nie spełnia.

Temu anormalnemu stanowi rzeczy nie można zdaniem Rady szkolnej krajowej zaradzić inaczej jak wprowadzeniem do ustawy postanowienia oznaczającego pewne maximum obowiązku duszpasterzy do bezpłatnego udzielania nauki religii w szkołach ludowych. Rada szkolna krajowa proponuje przeto, aby w szkołach nieposiadających własnego stałego katechety, w których udzielanie nauki religii ciąży na duchowieństwie parafialnem, proboszcz albo też administrator parafii lub w ich zastępstwie wikaryusz był obowiązany do bezpłatnego udzielania nauki religii z tytułu duszpasterstwa tylko w 7 godzinach tygodniowo a miał prawo do wynagrodzenia za każdą godzinę tygodniowo ponad ten wymiar tudzież za egzortę w szkołach ludowych poczynawszy od 4-klasowych i w szkołach wydziałowych (która to egzorta ma się liczyć za dwie godziny) i za naukę dopełniającą. Wynagrodzenie to proponuje Rada szkolna krajowa oznaczyć za godzinę w kwocie 40 K a w miastach należących do I. klasy płac nauczycielskich po 50 K, podczas gdy obecnie wynagrodzenie takie wynosiło wszędzie po 50 K rocznie za każdą godzinę nauki w tygodniu.

W celu zaś zapobieżenia nadmiernemu obciążeniu funduszu szkolnego krajowego z powodu tych nowych postanowień należałoby zdaniem Rady szkolnej kraj. zastrzedz władzy szkolnej w każdym razie możliwość ściągania pojedynczych klas i oddziałów równorzędnych lub stopni nauki za zgodą zwierzchniczej władzy wyznaniowej, jeżeli ilość tak połączonych dzieci szkolnych danego obrządku lub wyznania nie przewyższa liczby 40.

Zwiększenie wydatku z powodu tych nowych postanowień oblicza Rada szkolna krajowa na kwotę 277.560 K rocznie.

Wydział krajowy nie przeczy, że względy słuszności przemawiają za pewnem ograniczeniem obowiązku duchowieństwa parafialnego do bezpłatnego udzielania nauki religii, który zwłaszcza w tych przypadkach, gdzie kilka lub kilkanaście szkół zamiejscowych jest inkorporowanych do parafii, staje się bardzo uciążliwym i z tego powodu nierzadko bywa zaniedbywanym. Z drugiej strony jednak Wydział krajowy nie widzi potrzeby redukowania tego z ustaw państwowych wynikającego obowiązku duchowieństwa aż do minimum i przysparzania w ten sposób funduszowi szkolnemu krajowemu nowych nadmiernych wydatków. Z tego powodu podwyższył Wydział krajowy proponowaną przez Radę szkolną krajową liczbę godzin bezpłatnej nauki religii z 7 na 12, mniemając, że poświęcenie dwóch godzin dziennie katechizacji dzieci szkolnych nie będzie zbyt wielkiem obciążeniem duchowieństwa parafialnego, zwłaszcza że według dalszej zmiany przez Wydział krajowy akceptowanej za każdą dalszą godzinę nauki religii bez względu na to, w jakiej szkole i w której klasie będzie udzielana, pobierać będzie duchowieństwo parafialne odtąd wynagrodzenie w kwocie 40 K a w I. klasie płac nauczycielskich po 50 K rocznie.

Postanowienia powyższe odnoszą się wyłącznie do nauki religii katolickiej. Dla nauki zaś religii izraelskiej względnie innego uznanego wyznania religijnego mieliby i nadal jak dotychczas być ustanowieni nauczyciele za remuneracją dla szkół więcejklasowych pospolitych poczynawszy od 4-klasowych i dla szkół wydziałowych jednak z prawem do wynagrodzenia w wymiarze powyżej oznaczonym za każdą godzinę nauki we wszystkich klasach poczynawszy od pierwszej. Dotychczas służyło im to prawo dopiero od klasy 4-tej pod warunkiem, jeżeli w trzech pierwszych klasach nauki udzielali bezpłatnie, co było niesłusznem, bo warunek ten tylko do osób pełniących funkcyje duszpasterskie powinien był mieć zastosowanie.

Zwiększenie wydatku z powodu zmian w §. 5. proponowanych Alegat 3. wynosić będzie według szczegółowego obliczenia w alegacie 3 % zawartego rocznie 146.960 K.

Do §. 6.

W tym §. Wydział krajowy na wniosek Rady szkolnej krajowej zniża wymiar remuneracyi za udzielanie nauki religii w miejscowościach zaliczonych do II., III. i IV, klasy płac nauczycielskich z 50 K na 40 K rocznie, pozostawiając remuneracyę w kwocie 50 K za godzinę nauki tygodniowo jedynie dla szkół w miastach zaliczonych do I. klasy płac.

Zniżenie to uzasadnione jest w nowych postanowieniach §. 5. ograniczających obowiązek bezpłatnej nauki i dopuszczających przyznania remuneracyi także za naukę udzielaną w niższych klasach. Załączone w alegacie 3. obliczenie dowodzi, że mimo tego zniżenia remuneracye za udzielanie nauki religii zwiększą się po wejściu w życie projektowanej ustawy o 146.960 K rocznie.

W celu zaś zapobieżenia nadmiernemu obciążeniu funduszu szkolnego krajowego wydatkami na remuneracye za udzielanie nauki religii wprowadził Wydział krajowy do §. 6. nowe postanowienie nakładające na władzę szkolną krajową obowiązek ściągania poszczególnych klas lub oddziałów równorzędnych a względnie stopni nauki w ten sposób, aby liczba tak połączonych dzieci szkolnych danego obrządku lub wyznania nie przekraczała 50. Liczba godzin nauki religii udzielanej za remuneracyę zostanie wskutek tego zmniejszoną z zaoszczędzeniem wydatku bez uszczerbku dla samej nauki.

Do § 8.

Ustawa państwowa z 20. czerwca 1872. Nr. 86. Dz. u. p. względnie z 17. czerwca 1888. Nr. 99. Dz. u. p. o udzielaniu nauki religii w szkołach, zawiera postanowienie, że jeżeli nauka ta udzielana jest poza obrębem mieszkania nauczyciela religii względnie duszpasterza, natenczas należy w tym celu w miarę potrzeby oraz stosownie do odległości i innych stosunków lokalnych dostarczyć odpowiednich środków przewozowych lub wyznaczyć odpowiednie wynagrodzenie kosztów podróży. Według §. 8. ustawy krajowej z 1. grudnia 1889. Nr. 71. Dz. u. kr. koszta te pokrywać winny strony konkurencyjne na zasadzie Art. 7. ustawy z 24. kwietnia 1894. Nr. 49. Dz. u. kr. a o potrzebie dojazdów i wysokości wynagrodzenia postanawia Rada szkolna okręgowa, wydając orzeczenie na podstawie przeprowadzonej ze stronami rozprawy konkurencyjnej.

W praktyce datki przeznaczone na dojazdy wpływają do funduszu szkolnego miejscowego, którym zarządza przewodniczący Rady szkolnej miejscowej i ściaga je od stron a następnie wypłaca duszpasterzowi. Jest to proceder skomplikowany, zależny od dobrej woli przewodniczącego i stron obowiązanych, sprowadzający często kolizye między obowiązaniem a uprawnieniem a niemiły dla duszpasterza, gdyż wprowadza go w pewien stosunek zależności od stron konkurencyjnych i współdziałających czynników. Z tych powodów Rada szkolna krajowa uważa uregulowanie tej sprawy w drodze ustawodawczej i administracyjnej za konieczne. Jeżeli bowiem chodzi o to, aby duchowieństwo parafialne udzielało nauki religii w szkołach ludowych nie przygodnie lecz regularnie i systematycznie, to należy zapewnić mu i ułatwić dojazd do szkół w parafii. Obecnie musi duchowieństwo pokonywać rozmaite trudności i walczyć nieraz wprost z niechęcią rozmaitych czynników miejscowych, jeżeli chce wyjednać wstawienie odpowiedniej kwoty do preliminarza funduszu szkolnego miejscowego lub też zniewolić Radę szkolną miejscową a względnie jej przewodniczącego do wypłacenia przeznaczonych na dojazdy funduszy. Te rozliczne niedogodności i zależności dałyby się usunąć, gdyby ściąganie i wypłacanie kwot na dojazdy przeznaczonych było wyjęte zupełnie z pod wpływu osób trzecich. Kwoty te byłyby natomiast przekazywane z funduszu szkolnego miejscowego bezpośrednio do rąk uprawnionego duszpasterza w kasie c. k. urzędu podatkowego a wypłata odbywałaby się w stosunku uskutecznionych w rzeczywistości przez duszpasterza dojazdów po stwierdzeniu przez władzę szkolną okręgową potrzeby i ilości dojazdów i liczby godzin nauki rzeczywiście udzielonej.

Podzielając w zupełności powyższą opinię Rady szkolnej krajowej i nważając sprawę uregulowania dojazdów za nader ważną dla regularnego udzielania religii w szkołach ludowych, wprowadził Wydział krajowy do §. 8. zmiany przez Radę szkolną krajową proponowane, które powinnyby zapobiedz niedogodnościom obecnie istniejącym.

Do §. 11.

§. 11. ustawy krajowej o wynagrodzeniu za naukę religii, traktujący o świeckich nauczycielach mających misję od władzy duchownej do udzielania nauki religii, wymaga zmiany analogicznej do zmiany wprowadzonej w Art. 18. ustawy z 25. maja 1907 Nr. 49 Dz. u. kr. W drugim ustępie tego Art. przyznano takim nauczycielom za każdą godzinę nauki religii ponad obowiązkowe 30 godzin jeden procent płacy miesięcznej, za udzielanie zaś tej nauki w obrębie owych 30 godzin połowę tego wynagrodzenia. Postanowienie to należy przeto wprowadzić także do ustawy o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii i zmienić §. 11. tej ustawy zawierający odmienne a z Art. 18. ustawy z 25. maja 1907 Nr. 49. Dz. u. kr. niezgodne postanowienia.

Efekt finansowy zmian projektowanych przez Wydział krajowy przedstawia się, jak następuje:

Z powodu zmiany §. 1. większy wydatek roczny o	70.203 K
z powodu zmiany §. 5. większy wydatek roczny o	146.960 „

Razem . . . 217.163 K.

Ponieważ projektowana ustawa miałaby wejść w życie już z początkiem roku szkolnego 1909/10, przeto trzecią część tego zwiększonego wydatku (za 4 miesiące) w kwocie 72.387 K należałoby wstawić do budżetu funduszu szkolnego krajowego na r. 1909.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

- 1) Uchwalić załączony projekt ustawy:
- 2) Wstawić do budżetu funduszu szkolnego krajowego na rok 1909 kwotę 72.387 K na pokrycie zwiększonego skutkiem powyższej ustawy wydatku na płacę nauczycieli religii, za miesiące wrzesień, październik, listopad i grudzień 1909 r.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:
St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
Członek Wydz. kraj.

Ustawa

z dnia

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Paragrafy 1. 4. 6. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 71. w brzmieniu ustanowionem ustawą z 22. czerwca 1899 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 81. — oraz §§. 5. 8. i 11. ustawy z dnia 1. grudnia 1889. Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 71. uchyla się w ich brzmieniu dotychczasowem i mają opiewać, jak następuje:

§. 1.

W publicznych pospolitych szkołach ludowych o czterech lub więcej klasach tudzież w szkołach wydziałowych ustanowieni będą osobni nauczyciele religii ze stałą płacą, jeżeli liczba godzin nauki religii we wszystkich klasach, w których mają jej udzielać, wynosi razem przynajmniej ośmnaście godzin tygodniowo a liczba uczniów ich wyznania i obrządku przenosi ośmdziesiąt.

Taki nauczyciel obowiązany jest aż do dwudziestu czterech godzin nauki tygodniowo, jeżeli zaś udziela nauki religii w większej liczbie godzin, należy mu się dodatkowe wynagrodzenie za każdą godzinę ponad dwadzieścia cztery w wysokości jednego procentu płacy miesięcznej, o ile nauka trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Exhortę liczy się za dwie godziny.

Nauczyciel religii mianowany będzie dla jednej szkoły a to dla szkoły ludowej najwyższej kategorii w miejscu

istniejącej; można jednak nałożyć na niego obowiązek udzielania nauki religii także w innych publicznych szkołach ludowych w tej miejscowości aż do oznaczonej w ustępie pierwszym i drugim liczby godzin.

Gdzie stosunki tego wymagają, może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym ustanowić nauczyciela religii przy szkole cztero lub więcejklasowej; nakładając na niego obowiązek udzielania nauki religii aż do oznaczonej ustawą liczby godzin także w szkołach innych miejscowości należących do tej samej parafii względnie gminy wyznaniowej.

§. 4.

Nauczycielowi religii osobno ustanowionemu będą przyznawane pobory służące innym nauczycielom tej szkoły, dla której jest stale zamianowany; jednak nauczyciel religii ze stanu duchownego posiadający ukończone studia teologiczne na uniwersytecie względnie w teologicznym zakładzie naukowym, tudzież nauczyciel religii nie należący do stanu duchownego posiadający stopień akademicki, otrzymuje od razu przy stałej nominacji najwyższy stopień płacy.

Co do innych stosunków służbowych podlega nauczyciel religii osobno ustanowiony wszystkim przepisom ustaw odnoszącym się do nauczycieli tej szkoły, dla której jest mianowanym, nie uwłaczając prawom służącym zwierzchniczej władzy wyznaniowej.

Przeprowadzając te przepisy co się tyczy nauczycieli religii drogą ogólnych rozporządzeń oraz stosując je do danych przypadków, będą władze szkolne o ile można zasięgać opinii władz wyznaniowych.

§. 5.

O ile nauka religii katolickiej w szkołach publicznych nie jest zapewniona w myśl §-fu. 1. przez ustanowienie osobnego nauczyciela religii ze stałą płacą a obowiązek bezpłatnego udzielania w nich tej nauki ciąży w myśl ustaw państwowych na duchowieństwie parafialnem, obowiązany jest duszpasterz miejscowy (proboszcz względnie administrator parafii lub w ich zastępstwie wikaryusz) do bezpłatnego udzielania nauki religii z tytułu duszpasterstwa w dwunastu godzinach tygodniowo, za każdą zaś godzinę nauki w tygodniu ponad ten wymiar łącznie z exhortą i nauką dopełniającą przypada mu wygrodzenie oznaczone w §. 6. niniejszej ustawy.

Nauka religii innego uznanego wyznania religijnego w szkołach ludowych więcejklasowych począwszy od 4 klasowych i w szkołach wydziałowych, które nie posiadają własnego nauczyciela tej religii ze stałą płacą, może być zabezpieczoną przez władzę szkolną w porozumieniu z właściwą władzą wyznaniową w ten sposób, że się ją powierza za remuneracją osobom posiadającym ogólne warunki przewidziane w §. 3.; remuneracja przypada od każdej godziny w tygodniu we wszystkich klasach łącznie z exhortą i w wysokości oznaczonej w §. 6. niniejszej ustawy.

Exhorta liczy się za dwie godziny i może się odbywać w szkołach ludowych więcejklasowych począwszy od cztero-klasowych i w szkołach wydziałowych.

§. 6.

Duszpasterzowi względnie nauczycielowi religii za remuneracją należy się wynagrodzenie od każdej godziny w tygodniu po 40 K. rocznie a w miejscowościach I. klasy plac nauczycielskich po 50 K. rocznie.

Wynagrodzenie to jednak należy się tylko za te godziny, co do których władza szkolna okręgowa stwierdzi, że nauka religii odbywała się rzeczywiście a władza wyznaniowa poświadczy, że udzielano jej z dobrym skutkiem a nadto co do duszpasterza tylko wtedy, jeżeli w myśl §-fu 5. udzielał nauki religii z tytułu duszpasterskiego bezpłatnie w 12 godzinach tygodniowo.

Wypłatę wynagrodzenia zarządza się z końcem każdego półrocza szkolnego na podstawie dowodów przedstawionych przez władzę szkolną okręgową.

Władza szkolna krajowa jest obowiązana ściągać poszczególne klasy lub oddziały równorzędne względnie stopnie nauki w ten sposób, aby liczba tak połączonych dzieci szkolnych danego óbrządku lub wyznania nie przekraczała pięćdziesięciu.

§. 8.

Wynagrodzenie kosztów podróży, które ma być przyznane z powodu udzielania nauki religii w szkołach ludowych znajdujących się po za miejscem zamieszkania nauczyciela religii lub duszpasterza, będzie pokrywane w myśl §. 6. i 7. ustawy z 24. kwietnia 1894 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 49.

O potrzebie dojazdów i o wysokości przypadającego za nie wynagrodzenia orzeka władza szkolna okręgowa. Wypłatę tego wynagrodzenia po stwierdzeniu ilości odbytych dojazdów i ilości godzin nauki rzeczywiście udzielanej, zarządza władza szkolna okręgowa bezpośrednio do rąk odnośnego nauczyciela religii lub duszpasterza.

Bliższe szczegóły co do sposobu postępowania przepisze osobna instrukcja.

§. 11.

Jeżeli nauki religii udziela w myśl §-fu 5. ustawy z d. 14. maja 1869 (Dz. u. p. Nr. 62) świecki nauczyciel ponad obowiązkowe 30 godzin tygodniowo, należy mu się wynagrodzenie oznaczone w Art. 18. ustawy z dnia 11. czerwca 1905 (Dz. u. kr. Nr. 73.) w brzmieniu ustanowionem w ustawie z dnia 25. maja 1907 (Dz. u. kr. Nr. 49.); za udzielanie zaś nauki religii w obrębie owych 30 godzin obowiązkowych należy mu się połowa tegoż wynagrodzenia, w obu przypadkach tylko wtedy, jeżeli nauka trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z początkiem roku szkolnego 1909/910.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu ministrowi wyznań i oświaty.

Alegat 2 do sprawozdania Wydziału kraj. LW. 125.965/907.

Obliczenie

wynagrodzenia za godziny nadliczbowe w razie przyznania stałym nauczycielom religii zajmującym systemizowane posady 1% od pobieranej płacy miesięcznej za każdą godzinę tygodniowo, a mianowicie:

Ogólna ilość godzin nadliczbowych religii wedle pierwotnego wykazu wynosi:	1.062 K
z tego przypada na II. kl. płac	618 "
" " " " III. " "	375 "
" " " " IV. " "	69 "
zatem razem jw.	1.062 K

w II. kl. płac 618 godz., z tego	$\frac{1}{2}$ 309	wedle 1 stopnia	płac	$10\frac{0}{10}$	= 46.337 K 64 h
	$\frac{1}{2}$ 299	" 2	" "		
" III. " " 375	$\frac{1}{2}$ 188	" 1	" "	$10\frac{0}{10}$	= 20.498 " —
	$\frac{1}{2}$ 187	" 2	" "		
" IV. " " 69	$\frac{1}{2}$ 35	" 1	" "	$10\frac{0}{10}$	= 3.367 " 50
	$\frac{1}{2}$ 34	" 2	" "		
			ogółem		70.203 K 14 h

Z Departamentu rachunkowego VIII/3 b. c. k. Namiestnictwa.

Lwów 30. czerwca 1908.

OBLICZENIE

kosztów udzielania nauki religii z tytułu duszpasterstwa
ponad oznaczyć się mające maximum 10 względnie 12 godzin
tygodniowo.

Nr.	Okręg szkolny	Duszpasterze udzielający nauki religii	
		ponad obowiązkowych 10 godzin	ponad obowiązkowych 12 godzin
		k o r o n	k o r o n
1	Biała	1.960	1.680
2	Bóbrka	3.920	3.440
3	Bochnia	560	400
4	Bohorodczany	400	160
5	Borszczów	4.400	3.680
6	Brody	4.400	3.600
7	Brzesko	2.440	1.920
8	Brzeżany	6.560	5.640
9	Brzozów	520	360
10	Buczacz	1.720	760
11	Chrzanów	2.640	1.920
12	Cieszanów	3.440	2.600
13	Czortków	2.440	1.920
14	Dąbrowa	1.040	720
15	Dobromil	560	240
16	Dolina	120	40
17	Drohobycz	5.000	4.240
18	Gorlice	280	120
19	Gródek	720	480
	Do przeniesienia .	43.120	33.920

Nr.	Okręg szkolny	Duszpasterze udzielający nauki religii	
		ponad obowiązkowych 10 godzin	ponad obowiązkowych 12 godzin
		k o r o n	k o r o n
	Z przeniesienia .	43.120	33.920
20	Grybów	320	240
21	Horodenka	600	120
22	Husiatyn	1.800	1.320
23	Jarosław	3.320	2.360
24	Jasło	1.040	760
25	Jaworów	240	160
26	Kałusz	1.800	1.560
27	Kamionka	8.400	7.000
28	Kolbuszowa	1.640	1.280
29	Kołomyja	10.560	9.600
30	Kosów	—	—
31	Kraków miasto	—	—
32	Kraków okolica	2.320	1.760
33	Krosno	480	400
34	Łańcut	3.280	2.800
35	Limanowa	560	240
36	Lisko	960	560
37	Lwów miasto	—	—
38	Lwów okolica	7.880	5.520
39	Mielec	1.000	400
40	Mościska	560	240
41	Myślenice	1.880	1.480
42	Nadwórna	1.160	680
	Do przeniesienia .	92.920	72.400

Nr.	Okręg szkolny	Duszpasterze udzielający nauki religii	
		ponad obowiązkowych 10 godzin	ponad obowiązkowych 12 godzin
		k o r o n	k o r o n
	Z przeniesienia	92.920	72.400
43	Nisko	680	360
44	Nowy Sącz	1.880	1.520
45	Nowy Targ	1.880	1.080
46	Peczeniżyn	2.120	1.800
47	Pilzno	1.640	1.160
48	Podgórze	1.600	1.120
49	Podhajce	1.680	1.040
50	Przemyśl	5.160	4.000
51	Przemyślany	3.920	3.280
52	Przeworsk	2.280	1.720
53	Rawa	3.280	2.880
54	Rohatyn	80	—
55	Ropczyce	360	120
56	Rudki	3.560	3.040
57	Rzeszów	1.920	1.200
58	Sambar	760	480
59	Sanok	3.480	2.920
60	Skałat	600	360
61	Śniatyn	200	—
62	Sokal	6.120	5.360
63	Stanisławów	3.320	2.840
64	Stary Sambor	4.960	4.240
65	Stryj	7.000	6.600
	Do przeniesienia	151.400	119.520

Nr.	Okręg szkolny	Duszpasterze udzielający nauki religii	
		ponad obowiązkowych 10 godzin	ponad obowiązkowych 12 godzin
		k o r o n	k o r o n
	Z przeniesienia	151.400	119.520
66	Strzyżów	1.600	1.200
67	Tarnobrzeg	1.760	1.240
68	Tarnopol	4.320	3.360
69	Tarnów	1.000	760
70	Tłumacz	3.640	3.160
71	Trembowla	1.800	1.200
72	Turka	680	600
73	Wadowice	1.920	1 080
74	Wieliczka	3.280	2.640
75	Zaleszczyki	2.440	1.920
76	Zbaraż	1.160	800
77	Zborów	2.520	2.200
78	Złoczów	2.680	1.600
79	Zółkiew	3.320	2.760
80	Żydaczów	80	—
81	Żywiec	3.560	2.920
	Razem	187.160	146.960

Z departamentu rachunkowego VIII 3 b. c. k. Namiestnictwa.

Lwów, dnia 27. czerwca 1908.

